

Sayı: 36 / ARALIK 2021

YANSITMA

*Psikopatoloji ve Projektif Testler
Dergisi*

PROJECTION

Psychopathology and Projective Tests

Bağımlılıklar-II

Dependencies-II

YANSITMA / PROJECTION

Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi / Journal of Psychopathology and Projective Tests.

Sayı 36, Aralık 2021 / No: 36, December 2021

Yayın Türü / Yerel Süreli Yayın

Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergi

Yılda iki sayı yayınlanır. / *The journal is biannually published*

ISSN / 1305 - 1210

Sahibi / *Owner* Bağlam Yayıncılık San. Tic. A.Ş. adına Hatice Günaydın

Tasarım / *Design* Canan Suner

Sorumlu Yayın Yönetmeni / *Editor in Chief*: Tefrika İkiz

36. Sayı Asistanları / *Editorial Assistant*: İrem Erdem Atak, Özgün Taktakoğlu, Jülide Ceren Yıldırım

Baskı / Avcı Ofset (Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No:6/13 Davutpaşa-Topkapı/İstanbul)

YAYIN KURULU / ADVISORY BOARD

Müge Akbağ (Doç. Dr., Marmara Üniversitesi)

İrem Erdem Atak (Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi)

Catherine Azoulay (Prof. Dr., Paris V Üniversitesi)

Marianne Baudin (Psikanalist)

Catherine Chabert (Prof. Dr., Paris V Üniversitesi)

Jean-Yves Chagnon (Prof. Dr., Paris XIII Üniversitesi)

François David-Camps (Dr. Öğretim Üyesi, Lyon 2 Üniversitesi)

Bengi Düşgör (Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi)

Michele Emmanuelli (Prof. Dr., Paris V Üniversitesi)

Hatice Güneş (Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Defne Tamar Gürol (Prof. Dr. Psikanalist, İstanbul Psikanaliz Derneği)

Simrui İkiz (Dr., Paris XIII Üniversitesi)

Tefrika İkiz (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi)

Erkan Kalem (Dr., Klinik Psikolog)

Levent Kayaalp (Prof. Dr., Psikiyatr- Psikanalist)

Vehbi Keser (Psikiyatr-Psikanalist)

Elif Koca (Dr. Öğretim Üyesi, Rumeli Üniversitesi)

Françoise Neau (Prof. Dr., Paris V Üniversitesi)

Gökhan Oral (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi)

Cennet Şafak Öztürk (Dr. Öğretim Üyesi, Adnan Menderes Üniversitesi)

Talat Parman (Doç. Dr., Psikiyatr-Psikanalist)

Bernard Penot (Psikiyatr-Psikanalist)

Marie-Christine Pheulpin (Dr. Öğretim Üyesi, Paris XIII Üniversitesi)

Magali Ravit (Prof. Dr., Lyon 2 Üniversitesi)

Pascal Roman (Prof. Dr., Lausanne Üniversitesi)

Almudena Sanahuja (Prof. Dr., Franche-Comte Üniversitesi)

Elif Yavuz Sever (Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi)

Raşit Tükel (Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi)

Zehra Karaburçak Ünsal (Psikanalist)

Benoit Verdon (Prof. Dr., Paris V Üniversitesi)

Neslihan Zabcı (Dr. Öğretim Üyesi, Yeditepe Üniversitesi)

Dergide yer alan yazı, şekil, tablo ve resimlerin bir bölümü veya tamamı izinsiz kopyalanamaz, ya da basılamaz.

Dergiden alıntı yapılacak dergi ve kitapların, dergiyi kaynak olarak belirtmesi gereklidir. Yayınlanan yazıların bilimsel ve etik sorumluluğu yazara aittir.

Any of the articles, tables, figures and pictures are not allowed to be copied completely or partially without authorisation.

The journals and books which will quote, have to indicate The Journal as a reference. The articles in the journal are in

scientific and ethic responsibility of the authors.

Yazışma Adresi: yansitmadergisi@gmail.com

Abonelik Koşulları: Yurtiçi yıllık (posta ücreti dahil) 50 TL. Yurtdışı yıllık (posta ücreti dahil) 30 Euro.

Banka Hesap No: Garanti Bankası Taksim Şb. TL Hesap No: 6298163 IBAN: TR78 0006 2000 0280 0006 2981 63

Garanti Bankası Taksim Şb. Euro Hesap No: 9092631 IBAN: TR19 0006 2000 0280 0009 0926 31

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. 9/3 34410 Çağaloğlu-İstanbul Tel: (0212) 513 59 68 Tel/Faks: (0212) 243 17 27 / www.baglam.com

İÇİNDEKİLER / Contents

SUNU / 7

Presentation

Tevfika İkiz

Araştırma Makaleleri / Research Articles

ÇOK YAKIN, ÇOK UZAK: YAŞLANMADA BAĞIMLILIĞIN PARADOKSLARI / 9

Too Near, Too Far: The Paradoxes of Dependency in Ageing

Benoit Verdon / Çeviren / Translated by Yiğit Aras

Olgu Sunumları / Case Reports

**BAĞIMLILIK, ALKOL VE KADINSI ÇIKMAZLAR; KLİNİK VE PROJEKTİF / 21
BİR VAKA ÇALIŞMASI**

**Addictions, Alcohol and Feminity Impasses; A Clinical and
Projective Case Study**

Barbara Smaniotto, François David-Camps / Çeviren / Translated by Serra Akaoglu

**ALIŞVERİŞ BAĞIMLILIĞI (ONYOMANI): RORSCHACH TESTİ İLE / 35
DEĞERLENDİRME**

Shopping Addiction: Evaluation with the Rorschach Test

Ahmet Dönmez

**BAĞIMLI HASTALAR İÇİN REHABİLİTASYON MERKEZİ' (BAHAR)NDE / 47
TAKİP EDİLEN OPIYAT BAĞIMLISI BİR HASTANIN REHABİLİTASYON
SÜRECİNİN RUHSALLIĞINA ETKİSİNİN PROJEKTİF TESTLER
ARACILIĞIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ**

**The Evaluation of the Effects of the Rehabilitation Process of a Patient Who is
Addicted to Opiate Followed Up in the Erenköy Rehabilitation Center for
Addicted Patients (BAHAR) on Psychic States through Projective Tests**

Elif Çinka, Mehmet Fırat Urcan

**BİR BAĞIMLILIK VAKA ÇALIŞMASININ RORSCHACH TESTİ İLE / 69
DEĞERLENDİRİLMESİ**

The Evaluation of a Substance Addiction Case Study through Rorschach Test

Pelin Buruk

YAŞAR NE YAŞAR NE YAŞAMAZ / 85

**RORSCHACH TESTİNDE SOMA MADEN FACİASININ İZLERİ:
TRAVMA VE DEPRESYON**

Yasar Ne Yasar Ne Yasamaz

**Traces of the Soma Mine Disaster in the Rorschach Test:
Trauma and Depression**

Haydeh Faraji, Mahmut Yılmaz

Çeviri / Translation

35. KONFERANS: WELTANSCHAUUNG SORUSU / 99

35th Lecture: The Question of a Weltanschauung

Sigmund Freud / Çeviren / Translated by Tuğrul Torun

YAZIM KURALLARI / 115

Guide for Authors

SUNU

Haziran 2021’de yayımlanan 35. sayımızdaki “Bağımlılık” konusuna bu sayımızda da devam etmek istiyoruz. Öncesinde de yazdığım gibi bağımlılığın temeli yaşamımızın ilk yıllarından itibaren şekillenmeye başlar. Bir çocuğun özerk olma macerasına başlamasının temeli anneye olan fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarının nasıl karşılandığı ile bağlantılıdır. Sigmund Freud bebeğin yoğun uyarılarla dolu bir dünyada güvenilir bir çevreye olan ihtiyacından bahsederek önemli ötekinin varlığı ve yokluğunda bebeğin gelişimi ve zamanla özerkleşmesi ile bu bağımlılıktan kurtulmanın söz konusu olduğunu belirtir. Anneye bağımlı olduğunu anlayan çocuk, zaman içerisinde yetersizlik duygularının yanı sıra kendisinin tümgüçlülüğünü de fark eder. D.W. Winnicott, bebeğin bu süreçten ayrılması ve bağımsız bir varlık olarak yaşamını devam ettirmesinin önemine dikkat çekmektedir. Bebek erken dönem ilişkisinde içsel süreçlerinde kendi başına kalmayı ve hoşlanılmayan durumlar ile uzlaşmayı sağlayabilecek olgunluğa gelmeyi öğrenecektir. Bu süreçte yaşanan travmatik herhangi bir deneyim ilk nesne ile olan bağın zarar görmesine ve sonucunda iyi nesnenin içselleştirilememesine ve yetersiz annesel bakım ile bebeğin ruhsallığında ondan ayrılmada boşluk duygularının derin olarak yaşanmasına neden olacaktır. Boşluk duyguları, yetersizlik ve benliğin dış ve iç uyarıları karşılamadaki yetersizliği kişinin dışardan birtakım maddelere yönelmesine yani bu boşluğu doldurma çabalarına neden olacaktır. Özellikle psikosomatik kuramın önemli kavramlarından olan kendini sakinleştirme süreçleri benliğin bir savunması olarak öne çıkacaktır. Yeni ihtiyaçlar olarak da düşüneceğimiz bu durumda kişinin kendi içsel süreçlerinde gerileme yaşayarak haz arayışının izlerini bulmak yerine, bağımlılık yapıcı maddelerin bu hazzı yakalama çalışmaları baştan kaybedilmiş bir oyun olarak karşımıza çıkacaktır.

Bu kuramsal bakışımızın devamında dergimizin bu sayısında önceki sayıda olduğu gibi derleme, araştırma ve olgu sunumları şeklinde çeşitli psikopatolojilerde bağımlılık sorunsalı değerlendirilmiştir. Öncelikle Benoit Verdon’un bağımlılık sorunsalında yaşlılık döneminin paradokslarını sunmasının yanı sıra Barbara Smaniotto ve François David Camps’ın alkol kliniğinde bağımlılık ile kadınsı çıkmazları üzerine olgu sunumlarını bulacaksınız. Ahmet Dönmez’in projektif testlerde az sayıda çalışılan alışveriş bağımlılığı üzerine olgu sunumu, yine aynı şekilde Elif Çinka ve Fırat Urcan’ın Opiyat bağımlılığında Rehabilitasyon sürecinin projektif testlerle değerlendirilmesi metinleri alanda yeni çalışmalar olarak düşünülmelidir. Bu sayıda projektif testlerle ilgili olgu çalışmalarının sayısındaki artış umut verici olup, Pelin Buruk’un çalışması da bu bağlamda madde bağımlılığına ışık tutmayı hedeflemektedir. Dosya dışı olarak iki çalışma ekledik; biri ülkemiz için büyük bir travma olarak kalacak olan Soma Maden

Faciasının Haydeh Faraji ve Mahmut Yılmaz'ın depresyon ve travma kavramlarının ruhsallıktaki izdüşümleri üzerinden Rorschach Testi ile açıklanması, diğeri Tuğrul Torun tarafından çevrilen Sigmund Freud'un 35. Konferansı "Weltanschauung Sorusu" üzerinedir. Tüm yazarlara ve çevirmenlerimize bir kez daha teşekkürler.

Dergimiz açısından 2021 yılının öneminden bahsetmişim. Bu yıl da aynı yolda devam etmekteyiz; hakem kurulumuzda değişiklik yaparak endeksli dergi olma yolunda çalışmalar sürdürmekteyiz. Açılan sitemizden (www.yansitmadergisi.com) ilk sayımızdan günümüze kadar olan dergi yazılarının özetlerini de bulabileceksiniz.

Herkese 2022'nin daha sağlıklı ve verimli çalışmalarla geçmesini dilerim.

TEVFİKA İKİZ

ÇOK YAKIN, ÇOK UZAK: YAŞLANMADA BAĞIMLILIĞIN PARADOKSLARI

Benoit Verdon*

Çeviren: Yiğit Aras

Yaşlılıktan geçme süreci; değişim ve kaybın izlerini özellikle taşıyan bu deneyim, narsistik ve nesnel yatırımların dengesinin sağlamlığı ve esnekliğini yoğun bir biçimde sınar (Assoun, 1983; Balier, 1979; Talpin, 2013; Verdon, 2013). Yaşta ilerleme, sağlamlık ve dayanıklılığı düşündürse de aynı zamanda özerklik kaybının spektrumunu, bir bakımevine yerleşmenin veya evde süreli ve profesyonel yardım şeklinde kurumsal bakıma başvurmanın da izlerini taşıyabilir. Bağımlılık sorunsalı böylece burada hissedilmeye başlar. Bir taraftan, kişilerin öznelliğine zarar veren ayrımcı tutumları katı ve sistemik şekilde normalleştiren protokollerin yerleştirilmesiyle ciddi şekilde hasta olan kişilerin fiziksel ve ruhsal bağımlılıklarının kurumsallaştırılması söz konusudur (Frinault, 2005; Thomas, 2005). Diğer taraftan, özellikle bağ, güvenlik, bağımlılık riski içinde, bazen bir ıstırap kaynağı, bazen bir zevk kaynağı, bazen bir farklılaşma kırılabilirliği endeksi, bazen narsistik zafer hissi ile geri çekilme sorununa odaklanan ruhsal sorunları harekete geçirir (Racin, 2019).

Bağımlılık karmaşık bir kelime olup, bakım profesyonelinin ve/veya bir aile üyesinin, yani bir ötekinin aktif ve destekleyici varlığının zorunluluğu, özerk olan eylemin azalması ve hatta kısıtlanmasını içeren davranışsal ve durumsal temsiller ile doludur. Ama psikopatolojide, bağımlılık sorunsalı açık olan davranışsallığa indirgenemez (Racin, 2019; Racin ve Verdon, 2019). Aslında, sınırlar ve çerçeveler sorununu hemen gündeme getirir: Benliğe özgü olan ile nesneden doğanın ne olduğunu ayırt etme kapasitesini, yani tehdit altında, tecavüze uğramış veya terk edilmiş hissetmeden bir ötekiyle karşılaşmaya rıza gösterebilme yeteneğini test eder. Böylece, iç gerçeklik ve dış gerçeklik arasındaki gerekli sınır sorununu güçlü bir şekilde sorunsallaştırır. Bu yüzden, bu durum işbirlikçi ilişkiler sürdürülebilirliği halini ortaya çıkarsa da, ruhsal yaşamın bir bileşeni olarak bağımlılık ile öznenin kapasitesindeki sınırlanmalar nedeniyle ötekiler karşısında özerkliğini kaybettiği yaşam durumlarına bağlı olan bağımlılığı birbirine karıştırmamak önemlidir.

* Université de Paris – Institut de Psychologie. Université de Paris – Centre Henri Piéron 71 avenue Édouard Vaillant 92100 Boulogne-Billancourt FRANCE. E-posta: benoit.verdon@u-paris.fr ORCID: 0000-0002-9490-470X

Gönderim Tarihi: 28.03.2021 Düzeltme Tarihi: 04.11.2021 Kabul Tarihi: 14.12.2021

Atıf için: Verdon, B. (2021). Çok yakın, çok uzak: Yaşlanmada bağımlılığın paradoksları. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 36, 9-20.

Bağımlılık, Yaşlanma ve Sınırlar Sorunsalı

Bu kişiler, narsisistik düzlemde o kadar kırılğan ve güvensizlerdir ki, benlikleri nesneden çok zayıf şekilde ayırılmış, içsel devamlılık duyguları düzenli olarak baltalanarak, içsel kaygılarını dışsal gerçekliğe aşırı yatırım ile uzakta tutmayı denerler. Hayat ve belirsizlikleri, geçen zaman, değişen beden, değişen ilişkiler, bazen sevmeyen, terk eden ve ölen nesnelere üzerine çıkış yolları yoktur, tabii ki bütün bu durumlar herkes için zordur. Fakat bu, yeterince esnek ve sağlam içselleştirme ve özdeşleşmelerden yoksun olan kendini tehlikede hisseden kadınlar ve erkekler için özellikle dayanılmaz olarak yaşanır. Burada, sınır durumlarının paradoksal içsel dinamiğini görürüz: nesne karşısında özellikle açgözlülük ve destek arayışı izlerini seferber ederek bir yandan da nüfuz edilme kaygıları yarattığı için bağlanmaya dayanamamak (André ve ark., 1999; Chabert ve ark., 2009a, 2009b; Jaques, 1974; Green, 1990). Nesne kaybı sorunsalı onlarda temel olup, açık bir şekilde kendine bakabilmeyi, kendi kırılğanlığıyla buluşmayı, ruhsal çatışmayı düzenleyebilmek için yaraları kapatmayı amaçlayan davranışlar lehine kendi içinde yaşayan kaynakları bulmada açık bir zorluğu harekete geçirir ve bu yaraları -onları iyileştirebilmenin yokluğunda- ilişkisel yapışkanlıkta, alkol ve oyun bağımlılığında ilaçlar ve sosyal iletişim gibi durumlar ile kapatmaya çalışırlar.

Bu yüzden, bilişsel, özellikle hafıza problemleri göstermekten endişelendiği için, danışmaya gelen, yaşlanan hastalar arasında ruhsal işleyişleri özellikle bağımlılık sorunsalından etkilenmiş olan kişiler olmasına şaşırılmamalıdır. Hafıza gerçekten de en değerli ve merkezi süreçlerden biridir: ruhsal yaşantının, işaretler ve bağlar önererek, sürekliliğini destekler. Açık olarak kayıp şeklinde ortaya çıkan, hafıza kaybına bağlı şikâyetler yaşlılığa dair bedeninin endişe verici zayıflamasına somato-ruhsal sürekliliği ve bütünlüğü bozan eksikliklere gönderme yapar. Her birimiz “hafıza boşluğu”, “dili-min ucuna geldi” gibi deneyimleri yaşayabiliriz ve bundan rahatsızlık hatta sıkıntı duyabiliriz. Aynı şekilde bu durum kaybetme kaygısının baskın olduğu nevrotik bir ruhsal işleyiş örgütlenmesinde de pekala bulunabilir (Verdon, 2009, 2015). Fakat, bazı hastalar için, böylesi öznel deneyimler, bölme ve yansıtma savunma mekanizmalarını veya entegre ve özerk hissetme deneyimini yaşayamamaya neden olan, istila edilme, tecavüz, mütilasyon ve terkedilme gibi arkaik kaygıların gücüyle, bağımlılık sorunsalının baskınlığını ortaya çıkaran durumlar yaratır.

Bilişsel şikâyetler nedeniyle danışmaya gelen yaşları 50 ila 85 arasında 40 hasta ile (20 kadın, 20 erkek) bir araştırma gerçekleştirdik. Her biri uzman bir doktor tarafından, gelişmiş tıbbi bir muayeneye ve nöropsikolojik bir teste tabi tutulup, hiçbirinde bilişsel bir patolojiye dahil edilebilecek serebral bir dejenerasyon veya damarsal, hatta orta düzeyde bilişsel bir bozulmaya dahi rastlanmamıştır. Bunlara ek olarak, bu kişilere, özellikle ruhsal işleyişleri özel olarak kayıp, ayrılık ve depresif sorunsalın işlenişinde büyük kırılğanlıklar tarafından organize edilen kişilerin narsisistik ve nesnel yatırımların dinamiklerini değerlendirmek için ruhsal işleyişin dinamiklerini daha derinlemesine analiz etmek amacıyla projektif testler (Rorschach ve TAT) uygulandı. Bu makalede bağımlılık sorununun işlenişinde yer alan ruhsal sorunların ve süreçlerin bazı göstergelerini projektif testler aracılığıyla ortaya koymayı hedeflemekteyiz. İçsel/dışsal sınırla-